

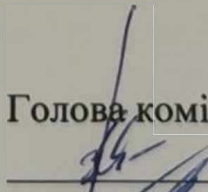
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор НУБП України
професор **С. Ніколаєнко**
2021 р.



**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з «Історії філософії»
для вступників на навчання в аспірантурі НУБП України за спеціальністю
033 «Філософія»**

Голова комісії

 /Шинкарук В.Д./

Гарант освітньої програми

 /Сторожук С. В./

Київ – 2021

Програма вступного випробування з «Історії філософії» для вступників на навчання в аспірантурі НУБІП України за спеціальністю 033 «Філософія». К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2021 р.

Розробник: доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та міжнародної комунікації Світлана Володимирівна Сторожук

Вступники на освітньо-наукову програму «Філософія» для здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 033 «Філософія» складають письмовий екзамен з «Історії філософії» та готують письмово наукову доповідь (реферат).

Екзаменаційні білети розроблені на основі програми вступного випробування з «Історії філософії» для вступників на навчання в аспірантурі НУБІП України за спеціальністю 033 «Філософія» та відповідно до Правил прийому до аспірантури Національного університету біоресурсів і природокористування України (від 27 грудня 2019 р., протокол № 5).

Метою програми вступного іспиту є оцінювання рівня знань вступників з історії філософії, розуміння закономірностей та суперечностей розвитку історико-філософського процесу, загальної теоретико-методологічної підготовки та вміння пояснювати актуальні світоглядні проблеми сучасності застосовуючи наявні знання.

Оцінювання вступника відбувається згідно з п.8.3 Правил прийому до аспірантури Національного університету біоресурсів і природокористування України (від 27 грудня 2019 р., протокол № 5)

Оцінювання вступників за питаннями білету здійснюються сумарно з науковою доповіддю (рефератом) за 100-бальною шкалою за такою пропорцією:

письмова відповідь на екзамені з подальшою співбесідою – максимально 60 балів (20 балів за кожне з трьох питань білету).

наукова доповідь (реферат) – максимально 40 балів.

Таблиця відповідності отриманих балів, національній школі оцінювання:

Оцінка національна	Рейтинг вступника, бали
Відмінно	90–100
Добре	74–89
Задовільно	60–73
Незадовільно	0–59

Критерії оцінювання відповіді вступника на питання білету:

18–20 балів отримують за умови, що продемонстровано ґрунтовні знання та представлено розгорнуту та вичерпну відповідь на питання білету; засвідчено високі творчі здібності та розкрито зміст необхідних для викладу проблеми категорій; підтверджено вміння користуватися основними історико-філософськими методами та показано розуміння наявних у сучасному соціокультурному бутті проблем та окреслено шляхи їхнього вирішення..

14–18 балів отримують за умови, що не виконано хоча б одна з вимог для отримання найвищого балу (18–20) або допущені помилки під час аргументації, які порушують логіку викладу матеріалу, зумовлюючи некоректні висновки під час відповіді.

10–14 балів отримують, якщо не виконано три вимоги для отримання найвищого балу (18–20); відповідь не розкриває зміст поставленого у білеті питання, аргументи та висновки наведені під час відповіді не прояснюють питання повною мірою, знання історико-філософської методології та категоріального апарату не відзначаються цілісністю.

0–10 балів отримують, якщо не виконано три і більше вимог для отримання найвищого балу (18–20), під час відповіді допущені істотні помилки, що призвело до неправильних висновків; вступник під час відповіді апелює тільки до власних

переконань, а не авторитетних джерел; зміст відповіді демонструє незнання вступником необхідного для подальшої наукової роботи історико-філософського матеріалу.

Наукова доповідь (реферат) – це наукова робота, котру вступники готують завчасно, обґрунтовуючи актуальність обраної для подальшого дослідження теми, розкривають стан її наукової розробки та перспективи подальшого розвитку, а також теоретичне і практичне значення. Наукова доповідь (реферат) передбачає назву дослідження, загальний опис дослідження: обґрунтування актуальності теми, теоретична і практична значущість та очікувана новизна, об'єкт, предмет, мета та завдання, аналіз джерелознавчої бази за темою дослідження, методологію, розгорнутий виклад основних складових дослідження та список використаної літератури (передбачає 20 і більше найменувань).

Під час підготовки наукової доповіді (реферату) вступники мають дистанціюватися від описового викладу проблеми та показати власне розуміння перспективності обраної ним ідеї та проявити свої аналітичні здібності та історико-філософські знання. Наукова доповідь (реферат) вступника візується майбутнім науковим керівником.

Наукова доповідь (реферат) – це невіддана складова вступного випробування з історії філософії, а тому оцінюється членами екзаменаційної комісії Національного університету біоресурсів і природокористування України напередодні іспиту з історії філософії як його складова (максимальна оцінка – 40 балів). Наукову доповідь (реферат) необхідно завізувати та представити на розгляд екзаменаційної комісії не пізніше, ніж за тиждень до вступного екзамену з історії філософії.

Критерії оцінювання наукової доповіді (реферату):

30-40 балів: заявлена вступником філософська проблема є актуальною та недостатньо розробленою в українській соціогуманітарній науці; у роботі представлено ґрунтовний та всебічний огляд наявних сьогодні досліджень та проаналізовано ідеї, пов'язані з заявленою проблемою; вступник показав свою спроможність формулювати власні та аргументовані гіпотези, визначати перспективність проблеми та робити обґрунтовані висновки. Текст наукової доповіді містить усі необхідні компоненти та змістові частини. Заявлені у доповіді положення не повторюються і не суперечать одне одному, а всі твердження підкріплені фактичним матеріалом.

10-30 балів: запропонована у дослідженні проблема не нова, проте вступник представив та аргументував актуальність дослідження окремих її аспектів або ж показав необхідність введення нових методів дослідження, тим самим окресливши унікальність свого дослідження. Огляд літератури з проблематики дослідження є послідовним переліком праць, які супроводжуються поодинокими коментарями та зауваженнями автора. Структура тексту наукової доповіді загалом логічна, проте окремі необхідні компоненти відсутні. У доповіді зустрічаються недостатньо аргументовані положення та висновки, існують огріхи у логіці викладу, повторюваність окремих положень абощо. Є фактологічні помилки.

0–10 балів: заявлена проблема та методи її дослідження не нові, натомість аргументи на користь обраної тематики дискусійні. Огляд літератури – є механічним переліком імен та/чи праць дослідників, які зверталися до вивчення заявленої проблеми. Виклад основного змісту здійснено без системи, окремі компоненти роботи відсутні, наявні повтори, стилістичні огріхи, суперечливі положення та повтори тощо. Наукова доповідь характеризується реферативністю та описовістю.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ»

Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції

Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення. Світогляд як духовно-практичний феномен. Філософія і міфологія. Проблема виникнення та визначення філософії. Картина світу і світогляд. Історичні типи світогляду. Класифікація світогляду. Філософія і філософування. Своєрідність філософського пізнання. Традиційні філософські питання. Природа людини і сенс її існування. Різноманіття форм мислення, культур, соціального досвіду. Парадигми мислення у діахронному та синхронному вимірі. Функції філософії.

Історія філософії як філософська і культурологічна область знання; її предмет і зміст. Основні теорії історії філософії. Тяглисть і неперервність філософського процесу. Місце національної філософії в структурі історико-філософського процесу. Основні тенденції та періоди розвитку української філософії. Філософія і філософії.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу

Східний і західний тип філософування. Протофілософія. Соціокультурні та ідейні витоки філософської думки Стародавньої Індії. Канонічні джерела індійської філософії. Веди. Упанішади. Даршани. Філософські школи: санкхья, вайшешика, міманса, веданта, йога. Релігійно-філософські вчення буддизму. Проблема людини у філософії Стародавньої Індії.

Зародження філософії в Стародавньому Китаї. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю. Філософські школи: даосизм, легізм. Джайнізм. Буддизм. Чарвака-локаята. Конфуціанство. Суспільні ідеали у вченні Конфуція.

Тема 3. Філософія Стародавньої Греції

Зародження філософії в Стародавній Греції. Соціокультурні передумови переходу від міфу до логосу. Феномен античної філософії. Давньогрецька натурфілософія. Поняття фюсис. Мілетська школа (Фалес, Анаксимандр, Анаксимен). Філософія Піфагора та піфагорійців. Діалектика Геракліта. Елейська школа (Ксенофан, Парменід, Зенон). Філософські ідеї Емпедокла та Анаксагора.

Давньогрецька класика як соціокультурний феномен. Софісти у культурному просторі античної пайдеї. Філософія Сократа. Антропологічний поворот у філософії. Сократичні школи.

Соціокультурні джерела філософії Платона. Вчення про ідеї як ядро філософської системи Платона. Вчення Платона про знання: інтелектуальне знання як «пригадування» душі. Вчення про державу. Платонівська Академія.

Філософська система Аристотеля. Силогізм. Теорія Аристотеля про чотири причини. Логіка і закони мислення. Сходинки пізнання. Психологія Аристотеля: душа як форма і ентелехія живого тіла. Три види душі. Первинні і вторинні якості. Теорія пізнання та істини. Політична філософія Аристотеля.

Основні риси епохи еллінізму («Олександрійська культура»). Причини домінування етичної проблематики. Філософія Епікура і атеїзм. Фізика Епікура. Проблема свободи людини. Сенсуалізм Епікура. Філософія стоїцизму та її представники (Зенон і Хрісіпп). Динамізм, пантеїзм, натуралізм в стоїчній інтерпретації природи і людини. Натуралізм і раціоналізм етичної доктрини

стоїцизму. Еволюція стоїцизму і пізній Стої (Сенека, Епіктет, Марк Аврелій). Посилення етичної компоненти у філософській доктрині стоїцизму. Культурно-історичні та філософсько-гносеологічні причини виникнення скептицизму в IV–III ст. до н.е. Представники стоїцизму (Піррон, Тімей). Виникнення неоплатонізму. Філософський ідеалізм Плотіна, Порфирія, Ямвліха та Прокла.

Тема 5. Філософування в епоху Середньовіччя

Середньовіччя як соціокультурний феномен. Формування феодального суспільства в країнах Західної Європи після краху Західної Римської імперії. Освіченість і елементи наукових знань в епоху раннього середньовіччя в країнах Західної Європи. Християнство як ідейна основа середньовічного мислення. Своєрідність середньовічного філософування. Основні проблеми середньовічної філософії. Головні ідеї середньовічної філософії. Місце філософії у духовному житті Середньовіччя. Етапи розвитку середньовічної філософії.

Витоки та філософський зміст апологетики. Іустин Мученик, Татіан Сірієць, Квінт Тертуліан. Ставлення апологетів до античної спадщини. Антропологічна проблематика у філософії Орігена. Особливості філософських поглядів Климента Олександрійського. Становлення християнського віровчення та причини виникнення єресей. Основні положення гностицизму, маніхейства, аріанства.

Східна та західна патристика. Амвросій, Ієронім, Аврелій Августин та їх роль у становленні католицизму. Вчення Августина про «два гради». Ідея лінійного розвитку історії. Суб'єктивізм Августина у тлумаченні часу. Гносеологія Августина. Східна патристика: основні ідеї. Каппадокійські Отці Церкви (Василій Великий, Григорій Нісський, Григорій Назіанзін).

Схоластика як напрям середньовічної філософії. Середньовічні школи та університети, як соціокультурний феномен. Сім вільних мистецтв. Суперечка між реалістами і номіналістами і її значення для розвитку наукового світогляду. Іоанн Скот Еріугена. Номіналізм Іоанна Росцеліна і П'єра Абеляра. Філософія Томи Аквінського. Критика схоластики. Д. Скотт про відношення богослов'я і філософії. Вільям Оккам про філософію і теологію. Середньовічна містика. Основні ідеї західної містики (Іоганн (Мейстер) та Іоганн Таулер). Східна містика. Ісихазм та його роль у становленні візантійської церкви та східнохристиянської релігійної традиції.

Тема 6. Філософія Відродження

Загальна характеристика світоглядних трансформацій у період Відродження. Гуманізм та індивідуалізм як ідейні засади ренесансного мислення. Петрарка як родоначальник гуманістичного руху. Антиклерикалізм Лоренцо Валли. Відродження епікуреїзму, гедоністичний індивідуалізм Валли в творі «Про дійсне і хибному благо».

Вчення незнання Микола Кузанського. Роль математики в пізнанні світу. Проблема нескінченного і кінцевого в онтології і космології Миколи Кузанського.

Рецепція платонізму та неоплатонізму в діяльності Платонівської Академії у Флоренції. Марсіліо Фічіно і Піко делла Мірандола. Апофеоз гуманістичного антропоцентризму в ученні Піко про вільну людину. Співвідношення релігії та філософії, ідея духовного синкретизму і універсальної релігії. Антисхоластичний аристотелізм. Вчення П'єтро Помпонацці про двояку (двоїсту) істину.

Нікколо Макіавеллі, його твори «Державець». Концепція людської природи і роль інтересу в індивідуальному та суспільному житті. Співвідношення моралі і політики. Еразм Роттердамський. Християнське просвітництво Роттердамського. Ставлення Еразма Роттердамського до діяльності і творів Отців Церкви. Сатиричне зображення схоластики у творах Еразма. «Досліди» Мішеля Монтеня. Критицизм Монтеня і його спрямованість проти схоластичного догматизму і релігійного фанатизму.

Реформаційні рухи на початку XVI ст. і віроповідний розкол католицького світу. Основні віроповідні постулати Лютера.

Виникнення деїзму. Микола Коперник і його книга «Про обертання небесних сфер».

Ідея детермінізму у творах Бернардіно Телезіо. Сенсуалізм Телезіо. Філософські погляди Джордано Бруно. Гносеологічні та етичні погляди Бруно. Вчення про численність і кількістю населення світів в нескінченному Всесвіті. Натурфілософські концепції Томмазо Кампанелла. «Місто Сонця». Соціально філософські погляди Томаса Мора.

Тема 7. Філософські пошуки Доби Модерну

Соціокультурна ситуація в Західній Європі в XVII ст. Нідерландська і англійська революції, їх соціальне і релігійне обґрунтування. Загальний стан наук. Нові форми організації наукових досліджень і наукової інформації. Прогрес експериментально-математичного природознавства. Деїзм і пантеїзм як головні напрямки філософсько-релігійної думки. Проблема віротерпимості.

Френсіс Бекон, його політична і філософська діяльність. Ставлення Бекона до античної філософії, умоглядно-схоластичної філософії і науки Середньовіччя. Оцінка Беконом сучасної йому цивілізації, наукової і філософської думки. Проект «Великого відновлення наук». Вчення про «ідоли» людського розуму. Беконівська класифікація наук. Феномен «світлоносних» і «плодоносних» знань. «Новий Органон»: розробка індуктивного методу. Значення беконівської методології для подальшого розвитку наукового знання і філософії.

Універсальний сумнів як спосіб встановлення достовірності знання у філософії Р. Декарта. Критерії очевидності та істинності. Інтуїція і дедукція як основні операції розуму в процесі пізнання. Чотири правила наукового методу. Концепція вроджених ідей. Джерела помилки. Ставлення Декарта до досвідного знання й індукції. Застосування методу з метою обґрунтування його метафізики. Докази буття Бога і радикальні відмінності душі та тіла. Проблема субстанції та дуалізм Декарта. Механістична фізика Декарта.

Розуміння Т. Гобсом філософії. Сенсуалістична основа теорії пізнання Т. Гобса. Номіналістична і матеріалістична фізика Т. Гобса. Вчення про тіло і його акциденції. Тлумачення людської природи та проблема свободи. Соціально-філософська концепція Т. Гобса. Вчення про «природний» і «цивільний» стани. Концепція природного права, природних законів і суспільного договору.

Рационалістичне вчення про пізнання у філософії Б. Спінози. Роди знання, інтуїція, дедукція і чуттєве пізнання. «Геометричний метод». Метафізика Б. Спінози як вчення про субстанцію, атрибути і модуси. Субстанція як причина самої себе. Модуси і одиничні речі, модуси кінцеві і нескінченні. Бог, субстанція і природа. Людина як частка природи. Антропологія і психологія як вчення про афекти і пристрасті. Критика уявлень про свободу волі і обґрунтування можливості людської

свободи на основі необхідності. Етика і її місце у філософській системі Б. Спінози. Обґрунтування Спінозою «буржуазного» лібералізму. Проблема атеїзму у філософії Б. Спінози.

Предмет філософії за Дж. Локом. Сенсуалізм і емпіризм як основа гносеології і методології. Вчення про зовнішній і внутрішній досвід, відчуття і рефлексію. Критика Дж. Локом концепції вроджених ідей. Вчення про первинні і вторинні якості. Вчення про прості і складані ідеї. Проблема загального і концептуалізм Дж. Лока. Питання про різновиди знання і вплив на Дж. Лока декартівського раціоналізму. Просвітницькі ідеї Дж. Лока і його прагнення до встановлення релігійної віротерпимості. Педагогічні погляди Дж. Лока.

Раціоналістичне вчення про метод і його зв'язок з відкриттями в конкретних науках у філософії Г. Ляйбніца. Полеміка Г. Ляйбніца з Дж. Локом як полеміка раціоналіста з сенсуалістом. Вчення про пізнання і логічні закони. «Істини розуму» («вічні істини») і «істини факту» («випадкові істини») та їх критерії. Бог і субстанція як головні категорії метафізики. Активність як основна властивість субстанції-монади. Динамізм і віталізм у трактуванні Г. Ляйбніца буття. Критика картезіанського механіцизму. Поняття перцепції і апперцепції. Вчення про сутність і явище. Проблема необхідності, її диференційоване розуміння, співвідношення необхідності і випадковості. Проблема свободи. Теодицея Г. Лейбніца

Суб'єктивно-ідеалістична і релігійна філософія Джорджа Берклі. Критика поняття матерії. Крайній сенсуалізм і релятивізм Дж. Берклі в трактуванні зовнішнього досвіду. Критика ідей теоретичного природознавства – понять нескінченно малої величини, абсолютного простору, часу і руху. Критика вчення про первинні і вторинні якості. Зовнішній світ як *esse is percipi*.

Концепція асоціацій Д. Юма. Відношення між ідеями і фактами – головна проблема пізнання. Проблема досвіду і суб'єктивістська концепція причинності. Критика Д. Юмом поняття сили. Трактування Юмом релігії. Утилітаризм юмівської концепції моралі.

Просвітництво як епоха європейської культури і його історичне значення. Франсуа-Марі Вольтер. Роль Вольтера у творчій асиміляції французькою філософською думкою беконівського емпіризму, локівського сенсуалізму і ньютонівської фізики. Феномен «природної релігії». Критика Вольтером теологічного погляду на історію і створення їм «філософії історії». Теорія прогресу як найважливіша світоглядна новація вольтерівської філософії історії.

Концепція «духу законів» Шарль-Луї Монтеск'є та поняття «духу народів». Об'єктивна обумовленість різних «форм правління». Географічний детермінізм Ш. Монтеск'є. Монтеск'є як теоретик політичного лібералізму.

Трактування соціальної нерівності Жаном-Жаком Руссо. Руссо про неминучість і правомірність народного повстання. Істинний «суспільний договір» як основа республіканської форми правління. Вчення Руссо про народ як носій суверенітету і про невідчужуваність народного суверенітету. Роль соціально-політичної філософії Руссо в ідеологічній підготовці Великої французької революції.

Філософські погляди Е. де Кондільяка. Жюльєн-Офре де Ламетрі – творець першої в XVIII в. системи матеріалістичної філософії. Вчення про саморозвиток матеріальної природи і природне походження рослин, тварин і людей. Матеріалістичне розуміння моралі.

Дені Дідро – лідер паризького центру Просвітництва. «Істинний метод філософствування» як єдність спостереження, роздумів і експерименту. Матеріалістичне вчення про природу.

Етикоцентризм філософії К. Гельвеція. Концепція природної рівності. Вчення про всемогутність «виховання» в формуванні свідомості людей, їх знань, життєвих установок, ціннісних орієнтацій. Зв'язок етики з «політикою». Суперечність між гуманістичною мораллю і релігіями, необхідністю секуляризації суспільного життя і етичною свідомістю.

Розробка П. Гольбахом матеріалістичних поглядів на природу, місце людини в ній, людську свідомість і пізнання. Онтологічний і гносеологічний аспекти гольбахівського тлумачення матерії. Концепція руху як способу існування матерії. Проблеми причинності і необхідності в «системі природи» запропонованій П. Гольбахом. Концепція «природної політики». Трактатування тиранічної влади правителів як основної причини народних лих, а релігійної сакралізації влади монархів як головного джерела нерозуміння ними своїх обов'язків перед суспільством. Про народні революції. Ідеал «соціальної системи» як суспільства громадянської свободи і економічного добробуту.

Тема 8. Філософія німецького ідеалізму

Німецьке Просвітництво. Феномен німецької класичної філософії. Місце німецької класичної філософії в історії світової філософської думки.

І. Кант – засновник німецької класичної філософії. «Докритичний» і «критичний» періоди творчості І. Канта. Основні філософські положення докритичної філософії І. Канта. «Критика чистого розуму» – головна філософська праця І. Канта. Теорія пізнання. Поняття «апріорне» і «апостеріорне». Роль чуттєвості в ієрархії пізнавальних здібностей людини та її значення в процесі формування знання. Поняття «реч-в-собі». «Споглядання» як форма чуттєвості. «Явище» як невизначений предмет емпіричного споглядання і «річ для нас». «Критика практичного розуму». Типологія раціонально-філософських доказів буття Бога та їх критика. Проблема свободи волі. Кантівська етика та її протистояння євдемонізму. «Моральні» вчинки. Поняття «категоричного імперативу». Три постулати практичного розуму, їх зв'язок з поняттям «вищого блага». «Критика здатності судження» як завершення кантівської системи «критичної філософії». Кантівська філософія права як розділ «метафізики моралі» та концепції практичного розуму. Принципи правової держави і потрібного поділу влади.

Йоганн-Готліб Фіхте і його «науковчення». «Критицизм» як філософське обґрунтування свободи й активності людей у світі. Відмова від кантівського поняття речі-в-собі і відновлення гносеологічного значення інтелектуальної інтуїції. Основні принципи науковчення. «Практична» філософія Й. Фіхте. Компромісно-реформістська визначеність соціальної філософії Й. Фіхте в творі «Замкнута торгова держава». Філософія історії Й. Фіхте. Ідея нації.

Фрідріх Вільгельм Шеллінг. «Натурфілософія», «філософія тотожності», нова «система трансцендентального ідеалізму», «філософія одкровення» як послідовні видозміни шеллінгіанства. Теоретична філософія як історія розвитку самосвідомості. Практична філософія і її соціально-історична проблематика. Рецепція кантівських ідеалів всесвітньої федерації держав і вічного миру у філософії Шеллінга. Діалектика свободи і необхідності в історичному процесі. Заперечення

просвітницького раціоналізму в розумінні історії. Теїстичний погляд на історію. Філософія міфології. Основні ідеї «Філософії одкровення».

Загальна характеристика філософської спадщини Г.В.Ф. Гегеля. Ранні праці Г.В.Ф. Гегеля. Філософські ідеї «Енциклопедії філософських наук». «Феноменологія духу» як вступ до філософської системи Г.В.Ф. Гегеля. Теорія пізнання. «Наука логіки». Абсолютна ідея як головний предмет дослідження у філософії Г.В.Ф. Гегеля. Закони та поняття гегелівської діалектики. Вчення про поняття: структура, основні категорії та положення. Розвиток як форма руху поняття. Вчення про суб'єктивне поняття та відображення в ньому проблематики формальної логіки. Принципи діалектики. Основні ідеї та складові філософії природи. Розуміння природи як «ідеї в формі інобуття». Особливості тлумачення Г.В.Ф. Гегелем соціально-етичної проблематики. Гегель про географічно обумовлене диференціювання людства на духовно нерівноцінні «раси». «Європейський дух» як носій прогресу в теоретичній і практичній площині та його всесвітньо-історичне значення. Вчення про «об'єктивний дух» («філософія права») як тріада вчень про «абстрактне право», «мораль» і «моральність». Феномен громадянського суспільства. Філософія історії. Історія як «прогрес у свідомості свободи», його основні ступені в східному, античному і німецькому світах. Об'єктивна необхідність і закономірність у всесвітньо-історичному процесі у світлі гегелівського вчення про «хитрощі розуму» Проблема кінця історії.

Антропологічний принцип філософії Л. Феєрбаха.

Тема 9. Сучасна філософія

Класична та некласична парадигми філософування. Ідеалістичний раціоналізм як характерна риса класичної європейської філософії. Гегелівський ідеалістичний панлогізм – завершення і символ «класичного» способу філософствування. Cogito ergo sum Декарта як фундаментальна формула класичного раціоналізму. Критика класичного ідеалізму в другій половині XIX століття і ослаблення впливу класичної ідеалістичної традиції. Критика ідеалістичного панлогізму А. Шопенгауером. Становлення ірраціоналізму в сучасній філософії. «Світ як воля і уявлення»: основні ідеї. Трансценденталізм філософії А. Шопенгауера. Проблема «речі-в-собі». Феномен чистої волі. Роль страждання в житті. Заперечення волі до життя. Визвольна сила мистецтва і її межі. Песимізм як світоглядна позиція.

Світоглядні та соціокультурні засади **марксизму**. Проблема відчуження у марксизмі та ідея самозвільнення індивідів. Основні положення діалектичного матеріалізму. Практика як гносеологічна і онтологічна категорія. Матеріалістичне розуміння історії. Союз філософії і пролетаріату. Поняття ідеології. Проблема звільнення пролетаріату. Марксизм-ленінізм. Вплив марксизму на розвиток філософської думки Західної Європи. Франкфуртська школа неомарксизму (М. Хоркхаймер, Т. Адорно, Г. Маркузе, Ю. Габермас). Ідейна спрямованість неомарксизму. Дегуманізація сучасного суспільства.

Історичні умови та ідейні передумови формування **позитивізму**. Специфіка «позитивного методу» як опозиції традиційної філософської (метафізичної) рефлексії. Позитивізм як світоглядна установка «досвідного» природознавства і науки загалом. Проблема достовірності знання в позитивізмі. Класифікація наук О. Конта. Філософія як «теорія науки». Трактатування О. Контом класичної метафізики як «негативної філософії». Д. С. Міл і його концепція методу. Світоглядні передумови індуктивного методу. Визначення та обґрунтування.

Психологія як субститут метафізики. Місце соціології в системі знань. Факти і соціальні факти. «Логіка моральних наук» Міла і ставлення цих наук до природознавства. Спенсерівське уявлення про еволюцію. Ставлення Г. Спенсера до дарвінізму. Вчення Г. Спенсера про суспільство і його біологізаторські тенденції.

Соціально-культурні та природничі умови виникнення і поширення емпіріокритицизму («другого» позитивізму). Головні представники емпіріокритицизму: Р. Авенаріус і Е. Мах. Особливості тлумачення представниками емпіріокритицизму джерел і змісту знання. Концепція досвіду Е. Маха. Роль пам'яті в організації тимчасової безперервності досвіду. Гносеологічна функція «імені» та її світоглядні наслідки. Неопозитивізм. Основні осередки логічного позитивізму. «Віденський гурток» (М. Шлік, Р. Карнап, О. Нейрат). Англійський неопозитивізм (Л. Вітгенштейн та Б. Рассел). Львівсько-Варшавська філософська школа (К. Твардовський, О. Айдукевич, А. Тарський). Основні досягнення неопозитивізму. Розвиток наукового знання у розумінні представників постпозитивізму (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд, С. Тулмін та ін.). Фальсифікація як критерій істинності наукового знання. Феномен наукових революцій.

Розрізнення наук і проблема методології у неокантіанстві. Марбурзька школа неокантіанства (Г. Коген, П. Наторп, Е. Кассієр). Вихідні засади наукового пізнання. Феномен «людини символізуючої». Баденська школа (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт). Науки про природу і науки про дух. Г. Челпанов – представник неокантіанства в Україні.

Соціальні та гносеологічні витoki «філософії життя». «Європейський нігілізм» як феномен, пов'язаний з метафізичною традицією і як історичне явище. Вчення А. Бергсона про творчу еволюцію як життєвий порив. Інтуїтивізм. Основні ідеї філософії Ф. Ніцше. Ідеал надлюдини. «Смерть Бога» в філософії Ф. Ніцше. Засадничі ідеї філософії А. Бергсона. Концепція замкнених культурних циклів О. Шпенглера.

Прагматизм. Критика Ч. Пірсом картезіанського принципу універсального сумніву. Проблема співвідношення віри і дії. «Принцип прагматизму». Співвідношення науки і релігії. Прагматична концепція істини. Популяризація та розвиток ідей прагматизму У. Джемсом. «Інструменталізм» Д. Дьюї. Поняття досвіду і його види. Специфіка трактування Д. Дьюї «принципу Пірса». Інструментальна логіка як теорія дослідження. Застосування прагматизму для вирішення соціальних проблем. Педагогічні погляди Д. Дьюї.

Феноменологія. Теоретичні витoki феноменологічного методу Е. Гуссерля. Метод феноменологічної редукції Е. Гуссерля. Поняття «життєвого світу» і критика традиційного раціоналізму і об'єктивізму.

Екзистенціалізм. Екзистенціалізм С. К'єркегора. Людина як духовна істота, здатність до вибору і самовизначення. «Фундаментальна онтологія» М. Гайдеггера. Трансформація феноменологічного методу, рух від феноменології до екзистенціалізму і герменевтики. Питання про «сєнс буття». Буття і сущє. Аналітика Dasein. Буття речей і людське буття. Світ як «простір можливого». Спільне буття. Map – диктатура публічності. Справжнє і несправжнє буття. Турбота, час і тимчасовість. Екзистенціалізм К. Яспєрса. Критика позитивізму й ієалізму. Світ і екзистенція. Проблеми свободи. Проблема істини. Трансцендентне і релігія. Соціально-політичні погляди К. Яспєрса. Філософія історії К. Яспєрса. Екзистенціалізм Ж.П. Сартра. Основні поняття феноменологічної онтології Ж. П. Сартра. Сєнс Ніщо. Концепція свободи. Атеїзм Ж.П. Сартра. А. Камю:

проблема сенсу життя, поняття абсурду, позиція «героїчного песимізму». «Бунт людини». Соціальний сенс концепції А. Камю. Київська філософська школа (Л. Шестов, М. Бердяєв та ін.). Синтез екзистенціалізму та марксизму.

Філософська антропологія. М. Шелер: природа людини та її місце у світі. Х. Плеснер: структура людського буття. А. Гелен про «неповноцінність людини» та умови її виживання. Християнський еволюціонізм П. Тейяра де Шардена.

Розвиток *релігійної філософії* у XX ст. Неотомізм: Ж. Марітен, Е. Жільсон. Інтегральний гуманізм Ж. Марітена. Основні світоглядні принципи неотомізму. Персоналізм (Е. Муньє, Ж. Лакруа). Критика капіталізму та проблема оновлення суспільства. Основні принципи ліберального християнства. Соціально-антропологічні ідеали персоналізму. «Діалектична теологія» П. Тіліха.

Психоаналіз. Ідейні попередники психоаналізу З. Фрейда. Проблема несвідомого у психоаналізі. Структура психіки за З. Фрейдом. Психосексуальні фази розвитку людини. Едіпів комплекс. Структура психіки за К. Юнгом. Колективне несвідомого. Архетипи. Неофрейдизм. Нові аспекти людської мотивації у психоаналізі Е. Фромма. Природа людини за Е. Фроммом. Здорове суспільство. Проблема людини в сучасному світі та завдання гуманістичного психоаналізу. Основні принципи індивідуальної теорії особистості А. Адлера. Комплекс неповноцінності.

Ідейні витоки філософської герменевтики. Ф. Шлейєрмахер про природу розуміння. Герменевтичне коло. Герменевтика як методологія історичного пізнання у роботах В. Дільтея. Проблема розуміння у творах Х. Г. Гадамера. Межі та можливості інтерпретації. Герменевтика як практика осмислення. Складові герменевтичної практики. Філософські погляди К. Апеля, П. Рікера.

Науково-теоретичні передумови виникнення структуралізму: структурна лінгвістика, структурна соціологія, структурний підхід в історії. Основні риси структурного методу і базові поняття структуралізму. Структурна антропологія К. Леві-Стросса. Первісні форми споріднення та походження суспільства. Особливості первісного мислення. Метод структурного аналізу. Основні поняття та метод археології М. Фуко. Історичність дискурсу. «Смерть автора». Паноптикум. Індивід і влада. Феномен дисциплінарної влади. Ж.Ф. Ліотар «Ситуація постмодерну». Критика метанаративу. Парадигмальні установки постмодерну. Політична семіотика Р. Барта. Деконструктивізм Ж. Дерріди. Ж. Бодріяр. Критика М. Фуко. Симуляція й умертвіння реальності.

Тема 10. Основні тенденції розвитку філософської думки в Україні

Філософська проблематика в культурі Київської Русі. Особливості світогляду давніх слов'ян. Зародження філософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості. Головні літературно-філософські пам'ятники киеворуського періоду та їхні автори. Феодосій Печерський. Митрополит Іларіон: «Слово про Закон і Благодать».

Рецепції Ренесансу в Україні. Популяризація гуманістичних ідей (Ю. Дрогобич, М. Русин, Ст. Оріховський та ін.). Полемічна література (М. Смотрицький, С. Зизаній, Л. Зизаній). Філософські погляди І. Вишенського. Громадянський гуманізм світоглядної позиції С. Оріховського-Роксолана. Павло Русин. Г. Смотрицький. Острозький культурний осередок

Філософія Києво-Могилянської академії. П. Могила і його роль у розвитку української філософської думки. Становлення української літературної мови.

Проблеми онтології, натурфілософії та ідеї гуманізму у творах вчених КМА. І. Гізель, Г. Кониський, С. Яворський. Феофан Прокопович: теорія просвітницького абсолютизму.

Г. Сковорода та його філософське вчення. Принцип самопізнання. Вчення Г. Сковороди про дві натури і три світи. Морально-етична проблематика. Концепція «сродної» праці.

Особливості розвитку ідеї Просвітництва в Україні. Філософські погляди. П. Лодія. Розумний егоїзм Я. Козельського. Роль Й. Шада у становленні українського модерного світогляду та поширенні ідей німецького Просвітництва.

Українська академічна філософія XIX ст. Філософські погляди І. Сковорода. Гносеологія В. Карпова. Філософія П. Юркевича, його вчення про ідею. Екзистенційні мотиви в творчості П. Юркевича.

Витоки української національної ідеї. Етнопсихологія М. Костомарова. Суспільно-політичні ідеї у творчій спадщині членів Кирило-Мефодіївського братства Філософські ідеї у творчості Тараса Шевченка. Філософія мови О. Потебні. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова. Історіософія М. Грушевського.

Філософські та суспільно-політичні ідеї в українській літературі та публіцистиці на зламі XIX–XX ст. Вчення про ноосферу В. Вернадського. Філософські погляди І. Франка, Л. Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського. Суспільно-політичні погляди В. Липинського. Націоналізм Д. Донцова. Д. Чижевський про чинники формування української духовності.

Література для підготовки до вступного випробування

Основна:

1. Виндельбанд В. История философии. К. : Ника-Центр : Вист-С, 1997.
2. Евлампиев И.И. Становление европейской неклассической философии во второй половине XIX – начале XX века. Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского университета, 2008.
3. Коплстон Ф. История философии. XX век. М.: Центрполиграф, 2002.
4. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб. : Петрополис, 1997: Т. 1 : Античность Античность. - [Б. м.] : [б.в.], 1997.
5. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб. : Петрополис, 1997: Т. 2 : Средневековье (От Библейского послания до Макиавелли). [Б. м.] : [б.в.], 1995.
6. Реале Д., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997. Т. 3: Новое время (от Леонардо до Канта). [Б. м.] : [б.в.], 1996.
7. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб. : Петрополис, 1997: Т. 4 : От романтизма до наших дней. [Б. м.] : [б.и.], 1997.
8. Ярошовець В. Історія філософії : від структуралізму до постмодернізму. Київ: Київський університет, 2010.

Додаткова:

1. Александрова О.В. Філософія Середніх віків та доби Відродження. К., 2002.
2. Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998.
3. Аналитическая философия: становление и развитие: Антология / Под ред. А. Ф. Грязнова. М., 1998.
4. Английские материалисты XVIII в. : В 3 т. М., 1967–1968.

5. Андрухович Ю. Постмодернізм – не напрям, не течія, не мода. Слово і час. 1999. № 3.
6. Антология мировой философии : В 4 т. М., 1969. Т. 1–2.
7. Антология средневековой мысли: Теология и философия европейского Средневековья : В 2 т. СПб., 2002.
8. Арним Г. История античной философии. Изд. 2-е. М., 2007.
9. Асмус В. Ф. Декарт. М., 2006.
10. Асмус В. Ф. Античная философия. М., 1998.
11. Ахутин А. В. Понятие «природа» в античности и в Новое время («фюсис» и «натура»). М., 1988.
12. Бабосов Е. М. Эрих Фромм. Серия: Мыслители XX века. Мн., 2009.
13. Багалій Д. Український мандрівний філософ Григорій Сковорода. К., 1992.
14. Барт К. Очерк догматики: Лекции, прочитанные в Университете Бонна в летний семестр 1946 года. СПб., 1997.
15. Баумейстер А. Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання К., 2012.
16. Бицилли П.М. Место Ренессанса в истории культуры. СПб., 1996.
17. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г., Ярошовець В. І. Філософія як історія філософії: Підручник. К., 2010.
18. Блауберг И. И. Анри Бергсон. М., 2003.
19. Бодрийяр Ж. Фрагменты из книги «О соблазне». Иностран. лит. 1994. №1.
20. Бондар-Терещенко І. Апорія постмодерну. Слово і час. 1999. № 3.
21. Бохенский Ю. М. Современная европейская философия. М., 2000.
22. Браун Дж. Психология Фрейда и постфрейдисты. М.; К., 1997.
23. Быховский Б.Э. Гассенди. М., 1974.
24. Бычко А. К. Леся Українка. Світоглядно-філософський погляд. К., 2000.
25. Бычко А. К. Народная мудрость Руси. Анализ философа. К., 1988.
26. Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи. Історія комуністичної утопії. К., 1999.
27. Валь Ж. Несчастное сознание в философии Гегеля. СПб, 2006.
28. Вальденфельс Б. Вступ до феноменології. К., 2002.
29. Ванштейн О.Б. Хомо деконструктивус: философские игры постмодернизма. Апокриф, 1996. № 2.
30. Василенко А. Аромат ассимилянтского постмодерна. Молодая гвардия. 1995. №3.
31. Вдовина И.С. Феноменология во Франции (историко-философские очерки). М., 2009.
32. Виндельбанд В. История древней философии. К., 1995.
33. Виндельбанд В. История Новой философии: В 2 т. М., 2000.
34. Виндельбанд В. История философии. К., 1997.
35. Виндельбанд В. От Канта до Ницше. История Новой философии в ее связи с общей культурой и отдельными науками. М., 1998.
36. Виндельбанд В. Философия в немецкой духовной жизни XIX столетия. М., 1993.
37. Вільчинський Ю., Вільчинська С. та інші. Розвиток філософської думки в Україні. Львів, 1994.
38. Волчек Е. З. Философия: Учеб. пособие. М., 2015.
39. Гайденко П. П. Эволюция понятия науки (XVII –XVIII вв.). М., 1987.

40. Гайденок П. П. Філософія Фихте і сучасність. М., 1979.
41. Гарэн Э. Проблемы итальянского Возрождения. М.: Прогресс, 1986.
42. Гегель Г. В. Ф. Лекции по истории философии. URL: [/gegel_georg_vilgelm_fridrih/lektsii_po_istorii_filosofii_kniga_tretya.html#702996](http://gegel_georg_vilgelm_fridrih/lektsii_po_istorii_filosofii_kniga_tretya.html#702996)
43. Герменевтика и деконструкция. СПб., 1999.
44. Головкич Б.А. Філософська антропологія. К., 1997.
45. Горський В. С. До питання про ідентичність історії філософії як науки. Наукові записки. Т.25. Філософія та релігієзнавство К., 2004. С. 3-7.
46. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. К., 1997.
47. Горфункель А, Х. Гуманізм і натурфілософія італійського Відродження. М., 1977.
48. Горфункель А. Х. Джордано Бруно. М, 1973.
49. Горфункель А. Х. Філософія епохи Відродження. М., 1980.
50. Горфункель А.Х. Гуманізм і натурфілософія. М., 1977.
51. Грабович Г. Шевченко як міфотворець. К., 1991.
52. Гриненко Г. В. Історія філософії: Учебник. М., 2004.
53. Гулыга А. Гегель. М., 1970.
54. Гулыга А. Кант. М., 1981.
55. Гулыга А. Шеллинг. М., 1982.
56. Гулыга А. Немецкая классическая философия. http://royallib.com/read/guliga_arseniy/nemetskaya_klassicheskaya_filosofiya.html#0
57. Гуревич П.С. Філософська антропологія. М., 1997.
58. Гусев В. Західноєвропейська філософія XV–XVIII ст. К., 1995.
59. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. К., 1994.
60. Гутенберг В.Н. Титани Відродження. М., 1991.
61. Давньоруське любомудріє: Тексти і контексти. К., 2006.
62. Декомб В. Сучасна французька філософія. М., 2000.
63. Джемс В. Прагматизм. Эбер М. Прагматизм, исследование его различных форм. Юшкевич П. О прагматизме. К., 1995.
64. Джентиле Дж. Введение в философию. СПб., 2000.
65. Джохадзе И. Неопрагматизм Ричарда Рорти. М., 2001.
66. Дильтей В. Історія молодого Гегеля. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства. К., 2008.
67. Длугач Т.Б. Три портрети епохи Просвітництва. Монтеск'є. Вольтер. Руссо (от концепції просвітненого абсолютизму до теоріям громадянського суспільства). М., 2006.
68. Драч І. Ф., Кримський С. Б., Попович М. В. Григорій Сковорода. К., 1984.
69. Древнеиндийская философия. М., 1963.
70. Дьяков А.В. Філософія постструктуралізму в Франції. Москва – Нью-Йорк – Санкт-Петербург, 2008.
71. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Е. Вінквіста, В.Е. Тейлора. К., 2003.
72. Єрмоленко В. Dasein Гайдеггера: від сущого до буття. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. К., 2011. Т. 2. С. 20–21.
73. Жак Деррида в Москві: деконструкція подорожжя. М., 1993.
74. Жильсон Э. Избранное: Христианская философия. М., 2004.
75. Жмудь Л. Я. Пифагор и его школа. Л., 1990.
76. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. К., 1992.

77. Забужко О. Шевченків міф України. К., 1992.
78. Захара І. С. Стефан Яворський. Львів, 1991.
79. Зелинский Ф. Ф. История античной философии. СПб, 1995.
80. Ильин А. Н. Субъект в пространстве философии постмодернизма. Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение». URL: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2010/1/Ilyin_Subject/#_edn20
81. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. URL: http://royallib.com/read/ilin_ilya/poststrukturalizm_dekonstruktivizm_postmodernizm.html#0
82. Ильин И. Постмодернизм. Постструктурализм. Деконструктивизм. М., 1997.
83. Ильин И. Философия Гегеля как учение о конкретности Бога и человека. СПб., 1994.
84. Ильин И.П. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. М., 1998.
85. История философии. Учебник для высших учебных заведений. Ростов-на-Дону: Феникс, 2017.
86. Ільїн В. Епоха «пост»: людина в перспективі нової духовності. Філософсько-світоглядні засади буття людини. № 5. 2010.
87. Исаевич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури XVII–XVIII ст. К., 1966.
88. Історія української філософії. Підручник. К., 2008.
89. Історія філософії. Підручник: У 2 т. /За ред. В.І. Ярошовця. К., 2007, 2008.
90. Історія філософії: підручник : у 7 т. Т. 6. Сучасна світова філософія / В. І. Ярошовець, Г. Є. Аляєв, І. В. Бичко та ін. ; за ред. В. І. Ярошовця. К., 2013.
91. Каган М. С. Человек как проблема современной философии. URL: <http://anthropology.ru/ru/text/kagan-ms/chelovek-kak-problema-sovremennoy-filosofii>
92. Канке В. А. Философия: Учебник для вузов. М., 2001.
93. Кант и кантианцы. Критические очерки одной философской традиции. М., 1978.
94. Карнап Р. Философские основания физики: введение в философию науки. Изд. 3-е, стер. М., 2006.
95. Кассирер Э. Познание и действительность. Понятие субстанции и понятие функции. М., 2006.
96. Кашуба М. В. Георгий Конисский. М., 1979.
97. Кессиди Ф. Х. Гераклит. М., 1982.
98. Кессиди Ф. Х. От мифа к логосу. Становление греческой философии. СПб., 2003.
99. Києво-Могилянська академія в іменах, XVII–XVIII ст. К., 2001.
100. Кобзев А. И. Философия китайского неоконфуцианства. М., 2002.
101. Кожев А. Введение в чтение Гегеля. СПб., 2003.
102. Кожев А.В. Введение в чтение Гегеля: Лекции по Феноменологии духа, читавшиеся с 1922 по 1939 г. в Высшей практической школе. СПб., 2003.
103. Колодний А.М. Премодерн, модерн і постмодерн в контексті історії християнства. Українське релігієзнавство. 2005. № 35.
104. Кондильяк Э. Соч.: В 3 т. М., 1980–1982.
105. Коноплев И. А. «Два града» Блаженного Августина. Человек. 1998. № 2.

106. Коплстон Ф. История философии. XX век. М., 2002.
107. Коплстон Ф. От Фихте до Ницше. М., 2004.
108. Коплстон Ф. Ч. История средневековой философии. М., 1997.
109. Корнев В. И. Сущность учения буддизма. Философские вопросы буддизма. Новосибирск, 1984.
110. Кочарян М.Т. Поль Гольбах. М., 1978.
111. Кошарний С.О. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей та Е. Гуссерль). К., 1992.
112. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. К., 2003.
113. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії. К., 2008.
114. Крисаченко В. С. Історія української філософії. Хрестоматія-довідник. К., 2006.
115. Кроче Б. Антология сочинений по философии. История. Экономика. Право. Этика. Поэзия. СПб., 1999.
116. Куайн У.В.О. Слово и объект. М., 2000.
117. Кузнецов В. Н. Европейская философия XVIII века: Учеб. пособие. М., 2006.
118. Кузнецов В. Н. Немецкая классическая философия второй половины XVIII – начала XIX века: Учеб. пособие для ун-тов. М., 1989.
119. Кузнецов В.Н. Французский материализм XVIII века. М., 1981.
120. Кушаков Ю.В. Чи є вихід із кризи, або як нам бути з марксизмом?. Філософські студії Київського університету. К., 1995. Вип.1.
121. Левчук Л.Т. Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика. К., 2002.
122. Лесевицкий А.В. Образ человека будущего: переход к постмодерну. Образ человека будущего: коллективная монография. Киев.: Издательский дом «Скиф», 2012. Т.ІІ. С. 180-203. URL: http://samlib.ru/a/aw_lesewickij/q123-1.shtml
123. Лиотар Ж. Заметки о смыслах «пост». Иностр. лит. 1994. №1.
124. Литвинов В. Д. Україна в пошуках своєї ідентичності. XVI – початок XVII століття. Історико-філософський нарис. К., 2008.
125. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. М., 1978.
126. Лосев А.Ф. История античной эстетики. Ранняя классика. М., 1963.
127. Лурье С. Я. Демокрит: Тексты, перевод, исследования. Л., 1970.
128. Майоров Г. Р. Формирование средневековой философии. М., 1979.
129. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. К., 1992.
130. Мальбранш Н. Про пошук істини. Міркування про природу людського розуму й спосіб, у який його слід використовувати, аби уникати заблудження в науках. К., 2001. Т. 1–2.
131. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию. М., 1990.
132. Маритен Ж. Знание и мудрость. Религия и культура. О христианской философии. Фома Аквинский, апостол современности. М., 1999.
133. Марсель Г. Опыт конкретной философии. М., 2004.
134. Мерло-Понті М. Видиме й невидиме: з робочими нотатками. К., 2003.
135. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. К., 2001.
136. Мислителі німецького романтизму. Івано-Франківськ, 2003.
137. Михайлов И.А. Макс Хоркхаймер. Становление Франкфуртской школы социальных исследований. Ч. 1: 1914-1939 гг. М., 2008.
138. Мицько І. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.
139. Міл Д. Про свободу. Роздуми про представницьке врядування. К., 2001.

140. Момджян Х.Н. Французское просвещение XVIII века. М., 1983.
141. Мотрошилова Н. Основные идеи философии Т. Гоббса. Роль, функции и специфика философии. История философии: Запад-Россия-Восток (книга вторая. Философия XV-XIX вв.). (Сборник). <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z00000005/st047.shtml>
142. Мотрошилова Н. Социально-исторические корни немецкой классической философии. М., 1990.
143. Нарижный Ю. Философия постмодернизма. URL: <http://postmodern.in.ua/?p=1695>
144. Наторп П. Кант и Марбургская школа. Наторп П. Избранные работы. М., 2006.
145. Неретина С. С. Парадоксы Тертуллиана. Человек. 1996. № 1.
146. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України. К., 1997.
147. Нічик В. М. Феофан Прокопович. М., 1977.
148. Огієнко І. Українська культура. К., 1991.
149. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. К., 1997.
150. Ортега-и-Гасет Х. Что такое философия ? М., 1991.
151. Остин Дж. Как производить действия при помощи слов. Смысл и сенсibiliити. М., 1999.
152. Остин Дж.Л., Стросон П.Ф., Грайс Г.П., Хомский Н., Катц Дж. Философия языка. М., 2004.
153. Пам'ятки братських шкіл на Україні. К., 1988.
154. Панич О. О. Розвідки з історії скептицизму в британо-американській епістемології: монографія. Ч. 1 : Британська модерна філософія (Гоббс, Локк, Барклі, Г'юм, Рід). Донецьк, 2007.
155. Пассмор Дж. Современные философы. М., 2002.
156. Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків. Академічний курс. К., 2007.
157. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. К., 2002.
158. Пирс Ч. Начала прагматизма. СПб., 2000.
159. Пінкерс Серве (Теодор) Джерела християнської моралі: її метод, зміст та історія К., 2013.
160. Попович М.В. Григорій Сковорода: філософія свободи. К., 2007.
161. Попович М.В. Микола Гоголь. К., 1989.
162. Поппер К. Открытое общество и его враги. К., 2005. Т. 1–2.
163. Постмодернизм и культура. ВФ. 1993. № 3.
164. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. К., 1995.
165. Причепій С., Черній А., Чекаль Л. Філософія: Підручник для студ. вищих навч. закладів. К.: Академвидав, 2006.
166. Проблема человека в Западной философии. М., 1988.
167. Прокопович Ф. Філософські твори: в 3 т. К., 1979-1981.
168. Радхакришнан С. Индийская философия. СПб., 1994. Т. 1-2.
169. Райл Г. Понятие сознания. М., 2000.
170. Рассел Б. История западной философии и ее связи с политическими и социальными условиями от Античности до наших дней. URL: <http://www.psylib.org.ua/books/rassb01/index.htm>
171. Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней.

В 4-т. СПб., 1994-1997. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Reale_ZapFil/Middle_Ages/Index.php

172. Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М., 1995.
173. Розвиток філософської думки в Україні. К.: 1994.
174. Руденко С.В. Сучасні методологічні концепції дослідження історії української філософії. К., 2012.
175. Рьод В. Шлях філософії: XIX-XX століття. К., 2009.
176. Рыжко В. Развитие понимания субъекта и объекта в философии Нового времени. К., 1979.
177. Себайн Дж. Г., Торсон Т. Л. Історія політичної думки. К., 1997.
178. Скирбек К.Г., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие / Под. ред. С.Б. Крымского: Пер. с англ. М., 2000.
179. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии / Пер. с англ. В.И. Кузнецова. М., 2000.
180. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії. К., 1998.
181. Соколов В. В. Средневековая философия. М., 1979.
182. Соневицький М. Історія грецької літератури. Рання доба. Рим, 1970. Т. 1.
183. Старовойтов В.В. Современный психоанализ: основные школы и направления развития. М., 2013.
184. Стрельцова Г. Я. Барокко и классицизм . XVII век. Человек: Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии . Древний мир – эпоха Просвещения. М .: Политиздат, 1991.
185. Табачковський В. Г. У пошуках невтраченого часу. Нариси про творчу спадщину українських філософів-шістдесятників. К., 2002.
186. Татаркевич В. Історія філософії. В 2-х тт. Л., 2006. Т.1-2.
187. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. М., 2001.
188. Тихолаз А. Г. Геракліт. К., 1995.
189. Ткачук М. Л. Спадщина Памфіла Юркевича: світовий і вітчизняний контекст. К., 1995.
190. Токар В. Текст лекцій з історії філософії України. Львів, 1993.
191. Тоффлер Э. Третья волна. http://royallib.com/read/toffler_elvin/tretya_volna.html#246738
192. Туrowsкий М. Б. Средневековая философия. ФН. 1997. № 2.
193. Усманова А.Р. Умберто Эко: парадоксы интерпретации. Минск, 2000.
194. Федів Ю., Мозгова Н., Волинка Г. Історія української філософії : навч. посіб К., 2001.
195. Филиппов Л. И. Грамматология Жака Деррида. ВФ. 1978. № 1.
196. Философия модерна и философия постмодерна (коллективная монография). Орел: ООО ПФ «Картуш», 2014.
197. Философский словарь. М., 2001.
198. Философы Франции: словарь. М., 2008.
199. Фишер К. Артур Шопенгауэр. СПб., 1999.
200. Філософія науки та інноваційного розвитку / Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін.. К.: Міленім, 2017.
201. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018.

202. Філософія освіти / Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін. К.: Міленіум, 2017.
203. Філософія: курс лекцій для аспірантів / О. І. Гринів. Л., 2016.
204. Філософія: Навч. посіб. / За ред. І.Ф. Надольного, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченка та ін. К., 1997.
205. Філософська думка в Україні: Бібліографічний словник. К., 2002.
206. Філософський енциклопедичний словник. К., 2002.
207. Філософський енциклопедичний словник. К., 2002.
208. Фрагменты ранних греческих философов. М., 1989. – Ч. 1.
209. Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. М., 2000.
210. Хабермас Ю. Хайдеггер, творчество и мировоззрение. Историко-философский ежегодник. 1989. М., 1989.
211. Хайдеггер М. Феноменология и трансцендентальная философия ценности. К., 1996.
212. Хёйзинга Й. Осень Средневековья. СПб.: Изд-во Ивана Лимбаха, 2011. 768 с.
213. Целлер Э. Очерк истории греческой философии. СПб., 1996.
214. Чанышев А. Курс лекций по древней и средневековой философии: Учеб. пособие для вузов. М.: Высшая школа, 1991.
215. Чанышев А. Н. Курс лекций по древней философии. М., 1963.
216. Чанышев А. Н. Философия Древнего мира. М., 1999.
217. Чаттерджи С., Датта Д. Индийская философия. М., 1994.
218. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К., 1992.
219. Читанка з історії філософії: У 6-ти кн. / За ред. Г.І. Во линки. К., 1993.
220. Шичалин Ю. А. История античного платонизма. М., 2000.
221. Шохин В.К. Школы индийской философии: Период формирования (IV в. до н. э. – II в. н. э.). М., 2004.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Філософія Стародавньої Індії.
2. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Конфуцій.
3. Античний неоплатонізм: Плотін.
4. Антична філософія. Онтологія: від мілетців до Аристотеля.
5. Аристотель. Метафізика.
6. Логіка Аристотеля.
7. Філософія історії А. Августина.
8. Августин А. «Сповідь».
9. «Корпус Ареопагітик» про пізнання Бога.
10. Дискусія про універсалії. Ансельм та Абеляр.
11. Т. Аквінський. Докази буття Божого.
12. Середньовічна містика: від Бернара до Майстера Екхарта.
13. Апологетика, патристика, схоластика у пошуках філософських підстав християнства.
14. Монтень М. «Досліди».
15. Концептуалізм як напрям схоластичної філософії. П. Абеляр.
16. Злам середньовічного уявлення про Землю та зміна філософської парадигми.

17. Антропологічні ідеї у філософії Середньовіччя.
18. Гуманізм доби Відродження. Боголюдина та Людинобог.
19. Роттердамський Е. Похвала глупоті.
20. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності: Данте, Петрарка, Альберті.
21. Особливості філософії епохи Відродження, основні напрями і проблематика.
22. Кузанський М. Про вчене незнання.
23. Соціальні теорії Н. Макіавелі, Т. Мор, Т. Кампанелла.
24. Філософія епохи Відродження. М. Кузанський.
25. Світоглядно-гуманістична концепція М. Монтеня.
26. Розробка проблеми індивідуальності в платонізмі та аристотелізмі Італійського Ренесансу. Піко делла Мірандола та П'єтро Помпонаці.
27. Декарт Р. Роздуми про метод.
28. Б. Паскаль про можливості та обмеження розуму.
29. Дискусія про метод: Ф. Бекон та Р. Декарт.
30. Дискусія про субстанцію в Новий час: Б. Спіноза та Р. Декарт.
31. Спіноза Б. Етика.
32. Гоббс Т. Левіафан.
33. Вчення про державу Т. Гоббса.
34. Дж. Локк про державу.
35. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії XVIII ст.: П. Бейль, Д. Берклі, Д. Юм.
36. Французькі матеріалісти XVIII ст. про людину як складну машину.
37. Теорія «суспільного договору» Ж.-Ж. Руссо.
38. Кант І. Критика чистого розуму.
39. Фіхте Й. Науковчення 1801 року.
40. Філософія тотожності Й. Шеллінга.
41. Діалектика Г.-В.-Ф. Гегеля.
42. Антропологічний матеріалізм Л. Фойєрбаха.
43. Особливості марксистської філософії XX ст.
44. «Світ як воля та уявлення» А. Шопенгауера.
45. Філософські погляди З. Фрейда. Еволюція фрейдизму.
46. Герменевтика Г. Гадамера.
47. Криза класичної філософії та виникнення неklasичних учень.
48. «Воля до влади» Ф. Ніцше.
49. Феноменологія Е. Гуссерля.
50. Філософська антропологія М. Шелера.
51. Тейяр де Шарден П. Феномен людини.
52. Еволюція європейської релігійної філософії у XX ст.
53. Ніцше Ф. Так казав Заратустра.
54. Французький екзистенціалізм Ж.-П. Сартра.
55. Поппер К. Логіка і зростання наукового знання.
56. К. Маркс і філософія марксизму.
57. Суб'єктивна діалектика Й. Фіхте.
58. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм.
59. «Критична» філософія І. Канта.
60. Зародження екзистенціалізму. С. К'єркегор.
61. Гадамер Х.-Г. Істина і метод.

62. Кун Т. Структура наукових революцій.
63. Поняття «соціального характеру» у філософії Е. Фрома.
64. Французький екзистенціалізм. А. Камю.
65. Проблема душі сучасної людини у творчості К.-Г. Юнга.
66. Структура наукових революцій за Т. Куном.
67. Фуко М. Слова і речі.
68. Ясперс К. Філософська віра (загальна характеристика).
69. Структура наукових революцій за Т. Куном.
70. Криза в фізиці наприкінці XIX – початку XX ст. і друга хвиля позитивізму: емпіріокритицизм (Е. Мах, Р. Авенаріус).
71. Американський прагматизм Дж. Дьюї.
72. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат.
73. Неокантіанство як один з головних напрямків розвитку німецької академічної філософії.
74. Лакатос І. Фальсифікація та методологія науково-дослідницьких програм.
75. Перша історична форма позитивізму (О. Конт, Дж. Мілль, Г. Спенсер).
76. Логіцизм як програма обґрунтування математики (Г. Фреге, Б. Рассел).
77. Формулювання доктрини логічного атомізму в «Логіко-філософському трактаті» Л. Вітгенштайна.
78. Гайдеггер М. Лист про гуманізм.
79. Трактат істини К. Поппером.
80. Конвенція наукових революцій Т. Куна та визначення її місця в сучасній філософії науки.
81. Фреге Г. Значення та смисл.
82. Рассел Б. Філософія логічного атомізму.
83. Міфологічна свідомість праукраїнців як підґрунтя вітчизняної філософії.
84. Релігійно-філософська думка в Україні у XI – XIV ст.
85. Українська духовно-академічна філософія XIX – початку XX ст.
86. Українська професійна (академічна) філософія XIX – початку XX ст.
87. Розвиток ідей українського Просвітництва.
88. Університетська філософія в Україні другої половини XIX – початку XX ст.: основні напрями розвитку.
89. Драгоманов М. Чудернацькі думки про українську національну справу.
90. Ідеї Реформації в українській думці.
91. Антропологічна спрямованість філософії Г. Сковороди.
92. Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу другої половини XIX – першої половини XVII ст.
93. Романтичні засади філософії історії М. Костомарова.
94. Кониський Г. Загальна філософія, поділена на чотири розділи. Розділ «Моральна філософія або етика».
95. Д. Чижевський як історик філософії
96. Соціально-філософські погляди М. Драгоманова.
97. «Філософія серця» П. Юркевича.
98. Франко. І. Що таке поступ?
99. Філософія представників «київського кола»: Л. Шестов, М. Бердяєв, С. Булгаков.
100. Київська університетська філософія кінця XIX – початку XX ст.
101. Філософський теїзм П. Ліницького.

102. Лисяк-Рудницький як систематизатор розвитку української соціально-політичної думки.
103. Бердяєв М. Філософія творчості.
104. Братства та їх роль у соціальному, культурному, релігійному житті українського народу.
105. Філософські і суспільно-політичні ідеї в українській літературі та публіцистиці др. пол. XIX – поч. XX ст.
106. Вернадський В. Філософські думки натураліста..
107. Ренесансно-гуманістичні ідеї в Острозі.
108. Київське братство та його значення у розвитку гуманістичних ідей в Україні.
109. Українська філософська думка у 20-3-ті рр. XX ст.: основні напрями розвитку.
110. Філософія в радянській Україні (20-90 рр. XX ст.).